

øver paa Befolkningen, vil mit Studsmaal staa fast, og der ligger den, som sagt, opvoget paa historisk Grund, som Gud ske Lov endnu er under dansk Højhed, lige ved Grændsen, saa nær, at Børnene Syd for Grændsen have kunnet gaa til en Børneskole umiddelbart ved Afskov, hvilket dog blev forbudt. Der ligger denne Skole, og det er den Skole, som alle Faktorer, Regjering og Rigsdag, i en Mærkelig have opført og ladet staa som Gjenstand for særlig Bevilling under Navn, det er den Skole, som Provisorismen nu særlig har udpeget og strøget paa Finansloven. Noget Lignende, Noget, der i mindste Maade havde Karakteren deraf, vilde de ikke have faaet nogen eneste Høiremand til at være Talsmand for i 1864—65. Det er saa aldeles umuligt. Der er enkelte af dem tilbage — kun enkelte — fra Høires Side, men dem appellerer jeg til, om de tør vove at modsigte dette, at den Mand, der har ved Provisorismen dikteret Afskov Højskole ud af Budgettet som særlig anerkjendt paa Grund af de af mig historisk givne Oplysninger — den Mand er, nationalt, diamestralt modsat den Mand, der samlede os til national Vækkelse efter den sidste sørgelige Krig. Og jeg ser i dette et Varsel — et sørgeligt Varsel — om, hvad Galt det nuværende Regimente vil føre til, hvis det ikke ophører og atter finder os samlede i endrøgtigt nationalt Arbejde til Styrkelse af blot for de materielle Formaal, men i særlig Grad for det aandelige Livs Væxt paa alle Omraader her i dette lille betrængte ruede Land.

Med Hensyn iøvrigt til Højskoleinstituttet skal jeg henholde mig til, hvad jeg yttrede i Gaar og Andre tidligere have sagt og kun i den Henseende gjøre et Par Bemærkninger til den ærede Minister. Han mente, at Udelukkelsen fra det lille Bidrag, som kunde falde til de enkelte Skoler og den Anerkjendelse, som laa deri for Eleverne til at erholde Understøttelse, kunde vistnok nu være hævet paa det nær, at der gives Stattenægttere blandt Højskolelærerne. Nu kan jeg forstaa, at Regjeringen fra sit Standpunkt finder det uberettiget at nægte Statter, det vil sige i Henhold til det Princip, hvorefter de regjere. Men der er ogsaa en anden Betragtning, synes mig, som Ministeren kunde gjøre gjældende. Det forekommer mig, at han kunde sige som saa: „Det er nu vor Betragtning, og efter den var det ikke berettiget at nægte Skat, men vi maa indrømme som politisk dannede Mænd, der have Kjendskab til tidligere Statsretslæreres, Juristers og Politikers Mening, at den Betragtning, ifølge hvilken man ikke betaler Skat, har meget Mere for

sig end vore egne nye Theorier, og naar det nu er alvorlige og respektfulde Mænd, der have ment, at de paa den Maade burde protestere, vilde vi agte dem — jeg tænker, at Ministeren ogsaa kunde tage den Tankegang — for deres Karakterfasthed, hvorunder de lide, og vi ville paa ingen Maade tage Hensyn dertil og bruge Folkets Bænge til at fremkalde Theorier og Anerkjendelser ved Trudsel med Noget, som vi i Grunden slet ikke have nogen Berettigelse til“. Denne Tankegang var, forekommer det mig, Ministeren lige saa værdig. En Højskoleforstander, der viser sig Karakterfast paa denne Maade, som hævdet sit bestemte Princip, holder fast ved den tidligere Forstaelse af Grundloven — som i Parenthes sagt efter min Mening er rigtig — maa nyde vor Agtelse, det vilde være moralsk forkasteligt at straffe dem for denne konsekvente Stilling, og naar vi se, hvem det rammer, og se, at det er fortrinlige, dygtige og alvorlige Mænd, som Sæns Sund i Veistrup og Sæns Bæk i Møllerup, — jeg veed dog ikke, om han hører ind under denne Kategori — og Sorgen Therkelsen i Stenum, maa man undre sig over Regjeringens Fremgangsmaade. Jeg indrømmer, man kan vælge to Ting, og det tænkte ogsaa Syderne, den Gang de led under den fjendtlige Hærs Okkupation. Vi kunne enten absolut negte at betale og lade Sjænden komme med deres Eksekution og tage selv og saa er man jo nødt til at vige for Magten, eller vi kunne sige: „Krigsforhold kræve nu en Gang, at vi skulle forlyne de fjendtlige Tropper, og vi vælge dertor indbyrdes en Forplejnings- og Fourageringskommission, der kan fordele Byrden imellem os og saa levere, hvad der kræves; thi ellers kommer Eksekution paa Eksekution. Der er ogsaa to Bete under Provisorismens Regimente. Man kan vælge det Ene eller det Andet, flere vælge det Ene, Andre det Andet, og det forekommer mig ikke mindre moralsk at vælge den rene Protestbet, som der er dem, der have gjort. Jeg siger derfor, jeg kan ikke forstaa, at man af en saadan Grund skulde negte disse Skoler deres sædvanlige Bidrag; jeg vilde snarere have kunnet forstaa den høitærede Kultusminister, naar han havde sagt: det Spørgsmaal agter jeg dem i Virkeligheden for; have de en Overbevisning, og de have lidt for at følge den, saa vedkommer det ikke deres Ret til efter gammel Regel at faae deres Bevilling udbetalt.

Det forekommer mig, at den ærede Taler, som først havde Ordet i Dag (Højmar), yttrede i Gaar, at de Regler, man med afdøde Fischer blev enig om angaaende Højskolerne,